

Є імена фаворити, які повторюються майже кожного року – чоловічі: *Артем, Владислав, В'ячеслав / Вячеслав, Данило, Іван, Олександр, Максим, Микита, Ярослав*

В антропонімному просторі Запоріжжя простежується оновлення й розширення асортименту імен: *Акім, Гордій, Дем'ян, Єремій, Захарій, Карпо, Родіон, Рожден, Лука, Маркіян, Михайло, Назарій, Серафим, Степан, Трофім.*

Чоловічий іменник Запоріжжя 2021-2023 рр. виявляє відносно стабільність, а у межах зазначеного хронологічного зрізу виокремлено найпоширеніші та рідковживані імена.

Література

1. Півторак Г. П. Власні імена людей у Київській Русі. *Культура слова*. 1982. Вип. 23. С. 69–72.
2. Реєстр актів цивільного стану у Запорізькій області Управління державної реєстрації Південного міжрегіонального управління Міністерства юстиції.
3. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей : словник-довідник / ред. В. М. Русанівський. Київ : Наукова думка, 2005. 334 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-372-2-14>

Д. МАЛИШЕВА, Р. ХРИСТІАНІНОВА
Запорізький національний університет

ЕЛЕМЕНТАРНІ ПРОСТІ ОДНОСКЛАДНІ РЕЧЕННЯ МІНІМАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ В ПОЕЗІЇ ЛІНИ КОСТЕНКО

У сучасній граматиці української мови виокремлюють два різновиди елементарних простих речень: 1) речення, формально-синтаксичну структуру яких утворюють лише потрібні з формального погляду члени речення – його предикативний мінімум, тобто головні члени; 2) речення, які, крім головних, містять у своїй структурі другорядні члени речення, визначені семантико-синтаксичною валентністю предиката [1, с. 244]. Перші називають елементарними реченнями мінімальної структури, другі – елементарними реченнями розширеної структури [1, с. 106–107].

Елементарні прості речення мінімальної структури репрезентовані двоскладними (утворені підметом та присудком) та односкладними (утворені одним головним членом) конструкціями. Використання таких речень у художніх творах дає змогу письменникам точно й лаконічно змальовувати різні події та явища. Вивчення використання розгляданих конструкцій у текстах творів того чи того митця сприяє кращому пізнанню його індивідуального стилю.

Мета пропонованої розвідки – дослідити функціонування простих односкладних речень мінімальної структури в поезії Ліни Костенко.

Джерело дослідження – збірка «Триста поезій. Вибрані вірші».

Поезія Ліни Костенко вражає своєю простотою та емоційною насиченістю. Використання у віршах односкладних простих речень, що містять у своїй структурі лише головний член, дає змогу поетесі лаконічно та точно виражати глибокі почуття та думки. Для таких конструкцій використовуємо в цій розвідці термін елементарні прості односкладні речення мінімальної структури. У текстах поетичних творів Ліни Костенко наявні зазначені речення різних типів та видів.

Найбільш репрезентованими в аналізованому матеріалі постають мінімальні конструкції іменного типу. Так, нерідко Ліна Костенко використовує номінативні речення, оскільки вони мають багаті можливості для увиразнення подій і ситуацій. У ролі головного члена фіксуємо іменники у формі називного відмінка. Екзистенційні номінативні речення в поетичних творах Ліни Костенко створюють живописні візуальні картини, тому ці речення часто подибуємо в описах тла, на фоні якого розгортаються зображувані події. Зазвичай головний член у них виражений іменниками – загальними назвами:

Ріка. Багаття. Озеро. Курінь [2, с. 258];

Туман... Шлагбаум... Тиша... Переїзд... [2, с. 312].

Рідше трапляються речення з головними членами-іменниками на позначення власних назв, які окреслюють географію подій:

Сицилія. Етна. Душа як в гіпнозі [2, с. 173];

Венеція... Каміння і вода... [2, с. 313].

Екзистенційні номінативні речення мінімальної структури часто вживані й для опису природи та певного середовища:

Зима. Стародавній замок. Печаль королівських лип [2, с. 165].

У творах поетеси фіксуємо також номінативні речення, які не тільки констатують факти, але й вияскравлюють певні емоції, надають поезії життєствердного або песимістичного характеру:

... **Гран-Прі. Овації в Парижі!..** [2, с. 214];

Прах. Не вічна й піраміда [2, с. 377].

Накопичення номінативних речень може передавати динаміку та підкреслювати наростання емоцій, переживань:

Всесвіт. Проблеми. Трагедій поденицина [2, с. 39];

Чорнобиль. Зона. Двадцять перший вік [2, с. 259];

Піски і я. І тиша. І баркас [2, с. 343].

Інші різновиди речень іменного типу в аналізованих поетичних творах трапляються спорадично. Так, зафіксовано одне спонукально-окличне речення вокативного типу та одне генітивне заперечне речення:

Іваночку! [2, с. 214];

Ні сліду [2, с. 377].

Із-поміж мінімальних односкладних речень дієслівного типу в аналізованих поезіях Ліни Костенко ми виявили означено-особові та безособові. Неозначено-особові, узагальнено-особові та інфінітивні речення мінімальної структури в зібраному фактичному матеріалі не зафіксовані. Найчастотнішими постають означено-особові речення. Зокрема, нерідко функціують стверджувальні односкладні означено-особові речення мінімальної структури, головний член яких виражений дієсловом 1-ої особи однини теперішнього часу:

Люблю [2, с. 35];

Мовчу. Дивлюсь. Записую пісні [2, с. 251].

Також наявні заперечні речення цього типу з головним членом у формі 1-ої особи однини теперішнього часу або у формі 1-ої особи однини майбутнього часу:

А може, й ні. Не відаю. Ти теж ні [2, с. 22];

Не знаю. Спитайте у сонця [2, с. 335];

Не вирвуся. Прикручена, прикута [2, с. 153].

Такі речення дають змогу поетесі розкрити внутрішній світ ліричного героя, його наміри й бажання.

Односкладні означено-особові речення мінімальної структури, головний член яких виражений 2-ою особою однини, трапляються рідше. Зазначимо, що головний член у них уживаний лише

в наказовому способі. Такі речення передають високу емоційну напругу ліричного героя, його бажання спонукати адресата до виконання певних дій:

*Куди ти ділась, річенько? **Воскресни!*** [2, с. 187];

Біля білої вежі

*чорне дерево. **Спи*** [2, с. 382];

***Гори.** Щезай в пожежах самоспалень,*

в гірких руїнах власних попелищ!

***Обвуглюйся.** З дияволом грай в теніс* [2, с. 369].

Односкладні безособові речення мінімальної структури в поезії Ліни Костенко репрезентовані лише конструкціями зі складеним прислівниковим головним членом із нульовою або лексично вираженою зв'язкою:

***І холодно.** І він їй зріє руки* [2, с. 340];

***Хай буде легко.** Дотиком пера.*

***Хай буде вічно.** Спомином пресвітлим* [2, с. 346];

***Хай буде гірко.** Спогадом про Вас.*

***Хай буде світло,** спогадом предивним* [2, с. 346].

Подеколи такі речення нанизуються у поезії градаційно. Це робить поетичні рядки надзвичайно чуттєвими та наповненими експресією.

Отже, елементарні прості односкладні речення мінімальної структури в поезії Ліни Костенко трапляються не часто, але є дуже важливим елементом поетичної виразності. Різні типи цих речень дають змогу авторці виражати емоції та думки стисло та влучно. У своїх творах поетеса використовує переважно номінативні та означено-особові речення мінімальної структури. Зрідка трапляються в текстах поезій безособові односкладні речення мінімальної структури з прислівниковим головним членом. Спорадично Ліна Костенко використовує вокативні та генітивні односкладні речення мінімальної структури. Інші типи односкладних речень мінімальної структури в аналізованій збірці поезій не репрезентовані.

Література

1. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис. Київ : Либідь, 1993. 368 с.

2. Костенко Л. В. Триста поезій. Вибрані вірші. 21-ше вид. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2021. 416 с.